

Mi lesz velük?

A jéghegy csúcsa Recsken

Mondják, hogy nem is olyan régen Recsken járt egy nagy ember, és azt mondta a bányüzem vezetőinek: „Milyen szép itt maguknál!” Kétségtelen, hogy az erdők és a hegyvonulatok páratlan látványt nyújtanak, de más a természeti adottság és más ezen belül az életfeltételek dolga. Az üdülő, a turista, a látogató megengedheti magának, hogy csak a vidék szépségére figyeljen. A recski bánya asszonydolgozó viszont úgy vannak ezzel, hogy gondolkodás nélkül bárkinek odaadnák a Mátra minden pompáját megélhetésük biztonságáért. Néhányuk panaszszavának nyomkeresése nem hozott felemelő tanulságokat. Kiderült, hogy a nem tetsző intermezzo, amit sérelmeztek, a jéghegy csúcsa, s az egyéni panasz mögött társadalmi méretű és mélygű az okok és az okozatok rendszere.

Nézzük előbb a panaszt. Ez év tavaszán jó néhány csomagolót, laboratóriumi dolgozót, portást és irodai munkát végző asszonyt levélben értesítették arról, hogy május másodikától három hónapra „a külszíni üzem segéd munkás állomány csoportjába” helyezik, és ez alatt az idő alatt a Mátraaljai mgtsz bodonyi faterületén raklapot kell szögelniük, teljesítményben. A levelek így zártak: „A fenti intézkedést az tette szükségessé, hogy Művünk jelenlegi nehéz gazdasági helyzetében nem tudja az ön foglalkoztatását telephelyen megoldani.” Augusztus elsején telt le a három hónap, ám a raklappozogásnak ma is eleve nek a nyomai.

Nem asszonynak való

— Ha én mondom, elhíhet, nem asszonynak való volt az. Pedig én szeretek dolgozni. Húsz év alatt a téglagyári három műszakban megtanultam, hogy csak akkor van pénz, ha az ember a lelkét is kiteszi. De ez a bodonyi raklap-ügy engem sem hagyott nyugton. Kilenctven nagy szög egy raklapba. A norma tíz volt. Járt érte 84 forint. A betanulás? Jött két öreg ember, elmagyarázta és megmutatta, hogy kell szögelni. Ha félre megy, vagy elgömbül a szög, húzzuk ki... Tudja, valahogy kibírtam a három hónapot. Azt viszont nehezen viselem, hogy nem tudom, mi lesz holnap. Most két héti helyettesítem a portást. Aztán, ha lesz mit, csomagolok. A fiam még tanul. Egyedül nevelem. Kaptam 400 forint beiskolázási segélyt. Most voltam 36 éves, és ha hiszi, ha nem, félek a jövőtől.

Ostoróczy Józsefné nem emeli fel a hangját, nem szitkozódik, nem vádol senkit. Arcvonalai kemények. Hiába keresem rajta a fiatal nő jellemzőit. Valamiféle korai öregség, szikár férfiaság jutott neki. S a nyugalmaért akár arra is vállalkozna, hogy biztos munkát ez a nyomorúságos porta jelentene számára. Vagy a domboldalon nyújtózkodó csomagoló, ahol jelenleg a rézgálicot kanalazzák és mérik kilós, illetve húsz dekárs adagokba.

Ez a csomagoló, amelyik most néptelen és csöndes, egy halódó bánya halódó részlege. Mikola Józsefné a mésszel töltött műanyag zacskókat forrasztja benne. A laborból helyezték ide, mert neki a raklappozogást nem engedélyezte az orvos.

— Magas a vérnyomásom, nem tudják kétszáz alá vinni. És azt sem tudják, mi az oka. Néhány asszonyt a raklappozogás elvitt a bányától. De errefelé az a nagy kérdés, hová lehet menni. Nekem két gyerekem van. Se tönkre nem mehetek, se otthon nem maradhatok, mert a férjem keresete kevés.

A csomagoló közelében hosszú, régi épület áll. Irodák vannak benne. Látni lehet innen a régi bányabéjáratot is, a Lahóca hegy 150 évig működő bányaművelését, amelyre 1975-ben került lakat. Épp úgy, mint a közelmúltban Óvári Lászlóné anyagkönyvelői munkásságára. Újabban ugyanis az ércelőkészítő csomagolója.

— Én már megértem egy felszámolást, és azt az érzést nem kívánom senkinek. Megszüntették az aknamélyítő vállalatot, és sok asz-

szonnyal együtt kerültem ide a bányához. A férjem a bánya fűrökmestere. Idevalósiak vagyunk, itt születtek a gyerekeink, és mi már nem lennénk képesek másutt kezdeni új életet. Pedig a jövő semmi jót nem ígér. Még szerencse, hogy szegény édesapám nem látja, mi van a bányával. Innen ment nyugdíjba. Ez volt a büszkesége... Semmi se olyan rossz, mint a bizonytalanság. Ebben nem lehet élni. Amikor a bodonyi át-helyezést volt, engem az orvos a reumám miatt visszahelyezett. Nem tudok fogni, emelni ezzel a vacak kezemmel, a fájós ujjaimmal. Viszont a két raktár összevonása miatt nem volt szükség rám anyagkönyvelőként. Maradt a csomagolás. És jött valami nagyon csúnya dolog is, amihez nem vagyok hozzászokva...

Hangja elcsuklik. Dörgöli a szemét. Sír. S csak nehezen mondja ki végre, mitől ilyen megkeseredett. A bányasorsa, a senki sem tud semmit helyzet, a bizonytalanságtól való félelem rossz, a gyanakvóvá, ellenségesé teszi az embereket. Ő is megkapta, hogy persze, kihúzza magát a raklappozogásból, mert bűdös volt neki a Bodonyba járás. Hát azért sír, mert igazságtalannak érzi, ami azokkal a családokkal történik, akik a bányára áldozták az életüket.

A kétségbeesés napi vendég

Mi lesz velük? Gáspár Istvánné laboráns is ezzel a kérdéssel küszködik. A fiai még kicsik. Építkezni nem mernek, mert a bizonytalanság nem lehet. És mert a férje is a bánya laboratóriumában dolgozik, aggodalmuk totális, a kétségbeesés napi vendég náluk. A mama idős, gondjuk tehát ötszörös erővel nyomasztó. A bodonyi kihelyezés, ami őt is érintette, arra volt jó, hogy rádöbbenjenek, kicsúszott a talaj lábuk alól. A félelemhez van csak joguk, hiszen a bánya bármelyik percében útilaput köthet sarkukra. Gáspárék szegényes otthonába beköltözött a munkanélküliség réme.

Az Országos Érc- és Ásványbányák Vállalat Recski Rézércművének szb-titkára, Hermann Ferenc maga sem tagadja, hogy létezik az a fenyegetettség, amiről az asszonyok beszélnek.

— Boldog lennék, ha összes gondunkat-bajunkat ez a bodonyi raklappozogás elmentené. Sajnos, ennél többről van szó. Arról például, hogy kínlóva, gyötrődve, minden követ megmozgatva igyekszünk munkát szerezni az embereknél, hogy ne kelljen elküldeni őket. El se tudja képzelni, hány céggel, hányféle munkával akarjuk menteni a menthetőt. Targyaltunk a Kontaktával, nem jött össze. Most a Skála Coop van soron. Jó né-

Bizonyára sokan emlékeznek Zsidi Istvánné országgyűlési képviselő legutóbbi parlamenti felszólalására. Utam Recskről hozzá vezetett, Sirokra. A fiatalasszony ugyanis immáron két ízben tette szóvá a Tiszelt Ház előtt a recski bányával kapcsolatos döntésképtelenség abszurditását, a nemzeti vagyonnak számító érckészlet sorsának mielőbbi eldöntését sürgetve. Hogy miért tette magáévá ezt az ügyet?

— Nézze kérem, Recsken a megkutatott, gazdaságosan kibányászható réz a világ rézérckészletének 1,5 százalékát jelenti. 170 millió tonna réz, s mellette ólom, cink, molibdén, kadmium, rénium, arany és ezüst is van. Sem nekem, de főként a népgazdaságnak nem lehet mindegy, hogy 21 év alatt hétévmilliárdba kerül — a semmi. Esztendőnként 90 millió dollár értékben hoznak be rézet, holott Recsk alatt 13 milliárd dollárt érő a rézvagyonunk. Ennek a vagyonnak a mélyben hagyása tragédia lenne. De tragédia az is, hogy 21 év óta jár az óramutató, mi meg egy helyben állunk!

Szabó Iréne

hány férfi dolgozónkat a felnemeti mézskőről üzemhez sikerült irányítanunk. A hatékony, pénzhozó foglalkoztatást biztosító munkáért mindent vállalunk. A pécsi szénbányában egy csapat emberünk vágathajtást csinál. Tokodon aknabiztosításon találkozhat recski bányászokkal. Nógrád megyében, a Kányás aknában a mi iparosainknak is jutott dolog. Úrkúton kutatóvágyaton dolgozunk. Szegeden, a megszülyedt kórháznál mintavételést vállaltunk. A Gagarin Hőerőműnél alapfűrészt, Pesten, a Lőrinci Hőerőműben pedig kazánbontást csinálnak...

Amihez a jóval több sem elég

A recski bányát a helybéliek ma is csak „Kata-Lináná”-nak mondják. Az elnevezés onnan származik, hogy valamikor két idős hölgy tulajdonában volt a bánya, s a hölgyek Katalin, illetve Karolina névre hallgattak. Ma 150 asszony és 400 férfi sorsa kapcsolódik szorosban a „Kata-Lináná”-hoz. Az ismeretlenek és titkosnak sem mondható mélység feltárlatlan kincseivel. A hatvanas években kiderült, hatalmas ércvagyon birtokosa a recski bánya. Minden kutatás, minden dokumentáció ezt bizonyította. Nem véletlenül emelték 1975-ben állami nagyberuházás rangjára. Itt 1981-ig mindenki fejlesztésről, a bányászattal megindulásról álmodozott. De akkor a kormányzat azt mondta, majd később döntünk Recsk sorsáról. Addig legyen állagmegőrzés.

Szigeti Károly igazgató életének húsz évét dobta rá a reményre, majd a bizonytalanságra. Érthető, ha most indulatos.

— Igazuk van az embereknél, ha panaszkoznak. Mert őszintén mondom, én se bányász, se mérnököt, se laboránszt nem tudok 1988 augusztusában azzal biztatni, hogy tarts ki, jövőre egyenesbe jövőnk. Tavalyig évente 200 millióból tartottuk karban a kutatóaknákat, a járatokat, vezettük le a vizet, óvtuk a lenti berendezések állapotát. Az idén 160 millióból kellene megoldani azt, amihez a jóval több sem elég. Tudja, hova vezet ez. Eljön majd az idő, amikor nem akad vezető, aki felelősséggel vállalná, hogy a fenntartás dolgozói lemenjenek a bányába. Ha nem születik végre döntés, ha nem mondják meg, mit akarnak Recskkel, akkor jövőre legkevesebb 250 embert kell szélnék eresztelnünk. És három év múlva hiába fújja meg a trombitát, nem lesz ember a bányabéindításhoz... Hogy legyünk mi becsületesek dolgozóinkhoz, ha az illetékesek adósok maradnak a válasszal. A mi igenünk vagy nemünk attól függ, hogy döntenek az ércvagyon sorsa felől. Most én csak azt tudom mondani, asszonyom, avagy uram, ha jobb helye van, menjen el oda. Szébb szavakat is kereshetnének, de őszintébbet aligha találnék.

Az asszonyok panaszát tehát a jéghegy csúcsa. A mélyebb néző viszont azt látja, hogy állami döntésre lett kiemelt beruházás a recski bánya. Állami pénzből nyomtatják ki az alvó bányából a vizet. És állami döntésre fizetik emiatt a víz miatt a büntetést. A nagy poén pedig, hogy a recski bánya státusa hét év óta — kiemelt állami nagyberuházás, állagmegővással.